

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
 Scrisorilor nefrancate nu se
 primesc.
 Manuscrisurile nu se returnează.
INSERATE
 se primesc la Administrațiunea în
 Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
 În Viena: la M. Dukas Nachf.,
 Nux. Angenfeld & Emeric Les-
 ner, Heinrich Schalek, A. Op-
 pelik Nachf., Anton Oppelik.
 În Budapesta la A. V. Gold-
 berger, Ekstein Bernat, Iuliu
 Leopold (VII Erzsebet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
 rie garmond pe o colonă 10
 bani pentru o publicare. Pu-
 blicități mai dese după tarifară
 și învoială. — **RECLAMR** pe
 pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVII.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
 Abonamente pentru Austro-Ungari:
 Pe un an 24 cor., pe șase luni
 12 cor., pe trei luni 6 cor.
 Nr-ri de Duminică 4 cor. pe an.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 Nr-ri de Duminică 8 fr. pe an.
 Se primumeră la toate ofi-
 ciele postale din țară și din
 afară și la d-nii colectori.
 Abonamentul pentru Brașov
 Administrațiunea, Piața mare,
 Târgul Inului Nr. 80. etajul
 I.: Pe un an 20 cor., pe șase
 luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
 Cu dusul în casă: Pe un an
 24 cor., pe șase luni 12 cor.,
 pe trei luni 6 cor. — Un exem-
 plar 10 bani. — Atât abona-
 mentele cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 104.

Brașov, Miercuri 12 (25) Mai.

1904.

„Nu știu până unde vor merge...”

„Nu știu până unde voiesc să
 mergă cei ce umblă s'o rupă cu poli-
 tica de naționalitate, pe care a adoptat-o
 națiunea în periodul cel grav de 12 ani*)
 și care și-a aflat expresiune în legea de
 naționalitate de la 1868!”

Cuvintele aceste le-a rostit cu-
 noscutul patriot maghiar, fost pre-
 ședinte al partidului independenților
 și deputat Ludovic Mocsary înainte
 cu 25 de ani. la 30 Aprilie 1879, în
 camera ungară.

S'a întâmpnat acesta la desbata-
 rea proiectului de lege scolar, care
 e tata proiectului de lege, cu care
 debutază acum urmașul și școlarul
 lui August Trefort, ministrul Ber-
 zeviczy.

Așa este. În ceea ce se fierbe și
 frământă acuma pentru naționalită-
 țile nemaghiare la ministerul culte-
 țelor și instrucțiunii publice, s'a bă-
 gat aluătel păstrat dela 1879, când
 tatăl actualului șef al guvernului, și
 el prim-ministru, a croit noua direc-
 țione politică, despre care dicea
 atunci Mocsary, că nu știe până unde
 voiesc să-o împingă cei ce au rup-
 to cu politica de naționalitate dela
 1868.

Etă acum putem vedea până unde
 au mers și vor să mai meargă. Mo-
 csary mai trăiesce, și am dori să
 scim ce părere are înțeleptul bărbat
 despre marafeturile cele mai
 noue ale lui Tisza-Berzeviczy. Ultima
 lui scriere, ce a publicat-o înainte cu
 vr'o doi ani, ne permite să admitem
 ca și sigur, că nu și-a schimbat pă-
 rerea, căreia i-a dat expresiune viuă
 la 1879 și după care e nu numai cu
 totul nefolositoare, dăr chiar strică-
 ciasă și pernicioasă pentru Maghiari,
 maghiarisarea cu sila, ce a inaugu-
 rat-o răposatul Coloman Tisza, și că
 nisuița de a maghiarisa prin vio-
 lentarea și nimicirea învățământului
 național și a școlilor naționalităților,
 cu mijloace de forță ale statului, este
 și rămâne o „*utopie o fantomă, de-
 șertă, ce nu poate servi de basă a unei
 politici serioase*”.

Ca Mocsary gândesc și judecă
 ați toți oamenii cuminte și nepreocu-
 pați din țară și din străinătate și
 întreaga lume cultă, care știe, că ne-
 dreptatea ce se face unui popor e
 cea mai mare din toate și că nu ră-
 mâne nici odată nerăsunată.

În zadar sunt însă toate avertis-
 mentele și sfaturile bine-voitoare, ce
 se dau Maghiarilor dela putere, căci
 aceștia vor rămâne surzi pentru
 toate, pe câtă vreme îi va înșela
 aparența, că ar fi în câștig direc-
 țione lor politică agresivă. Servi-
 ciul statistic, ce și l'au înființat, și
 care lucrăză tot cu mai mare vapor,
 a devenit adevărată calamitate pen-
 tru ei, căci el nu se întrebuintează
 decât numai pentru a-i ademeni, că
 limba și spiritul maghiar câștigă te-
 ren pe și ce merge Șovinistii tim-
 pului de ați trăiesc în falsa cre-
 dincă, că lățirea cunoștinței limbei

maghiare în sinul popórelor nema-
 ghiare este și o victorie a spiritui-
 lui maghiar. *Quod non*; căci, deși e
 adevărat, că „limba însă și e popo-
 rul”, totuși nu mai puțin adevărat
 este, că prin învățarea unei a doua
 limbi, pe care n'a supt-o la pieptul
 mamei sale, omul nu și poate pierde
 caracterul și individualitatea sa ori-
 ginală. Și ceea ce are valoare pentru in-
 dividu, cu atât mai mult e valabil
 pentr'un popor întreg.

Ce vreți, — dicea Mocsary, tot
 acum 25 de ani cătră conaționalii
 săi — rassa noastră maghiară nu e
 nici așa de numărósă, nici așa de
 puternică, ca să impună naționaliti-
 țăților într'atât, încât aceste s'ajungă
 la convingerea, că pe lângă puterea
 copleșitoare, ce li-se opune, nu mai
 sunt în stare a esista și a și susține
 propria individualitate.

Și óre nu avea dreptate? Nu e
 fie-care cuvânt, ce l'a pronunțat, și
 pentru ziua de ați curatul adevăr?
 Pierdut'au óre Românii în acești din
 urmă 25 de ani cât de puțin din
 simțul originar și înă-cut, că popo-
 rul lor formază în acest stat o indi-
 vidualitate deosebită națională? Noi
 credem, că efectul a fost chiar con-
 trar celui intenționat de inițiatorii
 politice de maghiarisare cu forța.
 Prin apărarea și sila exercitată de
 organele statului asupra școlilor și
 a susțitorilor lor în interesul „lăți-
 rei limbei maghiare” s'a deșteptat
 dela 1879 încóce și mai mult sim-
 țul individualității naționale, care
 acum ajunge amenințată de a drep-
 tul prin silă.

Nu de aceea ni-e deci témă
 nouă, că inoitele experimente de
 maghiarisare, unul mai nefericit de-
 cât altul, ar face să pierdem urmele
 obirșiei noastre; nu de aceea suntem
 așa de îngrijați, pentru că n'am avé
 încredere în trăinicia și 'n puterea
 de rezistență a Românilui, ci în fața
 atentatului, ce din nou se urzesc
 în contra națiunei noastre, ne cutre-
 murăm gândindu-ne la bolovanii, ce
 se vor arunca din nou cu profusiune
 în calea progresului școlilor noastre
 populare, la opritoare a doua, ce se
 va pune desvóltării învățământului
 românesc prin măsurile proiectate
 de ministrul Berzeviczy.

Precum am mai arătat și altă-
 dată, noi n'avem să ne temem atât
 de destrămarea, ce ni o poate cauza
 nebuna politică de maghiarisare,
 cât mai mult de altă urmare înfri-
 coșată, de *prostirea*, ce-o propagă între
 noi prin aceea, că împiedecă culti-
 varea și progresul real în școlile
 noastre populare, progres ce nu poate
 fi atins decât numai în limba ma-
 ternă, o propagă prin îngrijirea po-
 tențată pentru limba maghiară, ce
 ni-o impune, și prin care școlile
 sunt aprópe cu totul paralizate în
 împlinirea rolului lor capital culti-
 vator și educator.

Poporul nostru rămâne înderét
 în toate. Pentru el se întunecă só-
 relele culturii, se închide calea pro-
 gresului, căci din cauza silei, ce se
 face școlilor și învățătorilor săi po-
 porali de a cultiva limba maghiară

intr'un mod și într'o măsură, ce e
 absolut neadmisibilă după prescrip-
 ționele științei pedagogice, instrucți-
 unea în genere nu poate prospera și
 școlarij, în loc să se deștepte și să
 învețe cele de lipsă pentru viață, cu
 sistemul acesta asupritor se prostesc
 în adevăratul sens al cuvântului.

Eată primejdia cea mai mare, ce
 ne amenință prin aceea, că cei dela
 cârmă țintesc după utopia de a „va-
 lidita unitatea națională” în învăță-
 mântul poporal. Par' că elevii acestor
 școle elementare pot să înțelegă
 vr'odată ce poate fi cea închipuită
 „unitate națională”.

Ni-s'ar păré însă, că aici nu e
 menirea noastră, a unui popor de
 peste trei milioane suflete, de a ne
 mânca viața cumpénind mereu, care
 poate fi pericolul mai mare oră mai
 mic dintre cele ce ni-se pregătesc
 de cătră ocărnuire. Am crede, că
 avem și noi cel puțin atâta drept de
 a pretinde scutului statului și al tro-
 nului pentru desvóltarea și dreptu-
 rile noastre, cât au neamurile răsfi-
 rate prin vilaeturile turcesci din
 Balcani.

Ei bine, acest stat, deși, după
 mărturisirea unui fost ocărnuitor al
 lui și mare șovinist (br. Banffy) nu
 poate fi stat de drept, pe câtă vreme
 politica lui tinde a nimici drepturile
 rasselor conlocuitoare de altă limbă,
 totuși are o rënduieală legală, are în
 fruntea lui un domnitor și un gu-
 vern cu-o legislațiune, cari își baséză
 puterea pe o constituțiune constitu-
 țione.

Decă este așa, atunci cum se
 poate ca legile aduse la 1868 de gu-
 vern și de legislațiune și sancționate
 de Corónă, prin cari acești factori
 de căpetenie ai puterei în stat au
 luat în fața țării și a lumii angaja-
 ment solemn, că vor păstra și scuti
 drepturile și libertățile popórelor ne-
 maghiare, să fie ați cu totul schi-
 mosite și călcate în picioare?

La această întrebare să răspundă
 mai întâi aceia, cari datorii au fost
 și sunt a și păstra și apăra aceste
 drepturi, și a nu suferi a fi priviți
 și tratați ca nisce desmoșteniți, ér
 aceia sunt conducătorii naționalita-
 ților, căroră cu inima strinsă de
 máhnire, le dedicăm aceste rënduri!

Brașov, 11 (24) Mai.

Delegațiunile austro-ungare își
 vor relua lucrarea întreruptă din cauza
 serbătorilor Rosaliilor apusene, mâne Mier-
 curi. În subcomisiunea ungară pentru armată
 se va urma desbatarea bugetului ordinar al
 armatei. La 26 Maiu va ține ședință subco-
 misiunea pentru marină. Subcomisiunea
 bugetară austriacă va ține ședință la 26
 Maiu. Joi delegațiunea austriacă va ține
 ședință plenară, cea ungară probabil Vineri.

Camera magnaților ungară a ți-
 nut la 21 Maiu n. ședință. A votat proie-
 ctul despre sistemizarea salarelor funcțio-
 narilor comitatens și a notarilor comu-
 nali și proiectul despre investițiuni, care
 trecuse deja prin cameră. — O scurtă șe-
 dință a ținut și camera deputaților.

Inarmarea Italiei. Cu ocașiunea
 desbaterii bugetului de esterne, minis-
 trul afacerilor străine italian *Tittoni* a ținut
 un discurs în care a ăis:

„Din faptul, că Italia și Austro-Un-
 garia își perfecționeză înarmările, să nu
 concludă nimeni, că raporturile dintre ele
 au devenit mai puțin amicale și că iubirea
 lor de pace ar fi scăđut. E trist, dăr ați
 nu se poate face politică fără de armată și
 marină și fără de a fi apărată cum se
 cuvine granița.”

Cuvintele ministrului *Tittoni* lasă a-se
 bănu, că în ce privesce înarmarea, Italia
 are să urmeze exemplul ce tocmai acum
 îl dă Austro-Ungaria. Diarul italian „*Co-
 rriere della Sera*” concludé din declarația
 lui *Tittoni*, că în curénd guvernul italian
 va cere un credit extraordinar militar, mai
 virtos pentru întărirea graniței răsăritene.

Câte-va observări

la „Fondul cultural al băncilor române”.

„Gazeta” s'a mai ocupat de vestitele
 și doritele întruniri ale directorilor bănci-
 lor și institutelor de credit ale noastre, cari
 se țin regulat în fie-care an pentr'un schimb
 de vederi ai bărbaților de încredere ai
 acestor institute, cari representă avutul și
 puterea de producțiune a națiunei și se
 numără între cei meritoși și cu vađă bărb-
 ați ai noștri, de la cari ori cine e în drept
 să aștepte, că vor contribui constant la în-
 dreptarea relor, ce băntuie ați poporul
 nostru pe terenul desvóltării sale econo-
 mice și culturale.

Nu e ați săuteț, nu sunt căsuțe și
 colibi singuraticé prin vágăuni și găuri pe
 plaiurile munților Carpați, ca și în șesurile
 mánóse locuite de Români — ori cât de re-
 trase, dosnice, ori de frunte ar fi — ca
 locuitorii să nu fi bătut la ușile d-lor di-
 rectori de bănci; să nu le fi arătat aceș-
 tora nevoile ce-i băntue și să nu fi re-
 curs la ajutorul și sprijinul băncilor. Deci
 d-nii directori erau și sunt în stare să cu-
 nóscă cel puțin din propria lor experiență
 toate pászurile și nevoile poporului romă-
 nesc, de cumva nu vor să se îndeletni-
 cescă și cu cestiunile economice ale tim-
 pului, de cari noi încă ar trebui să ținem
 sémă.

Vom releva câte-va mai urgente:

Se desbate acum în toate statele în-
 cheierea nouelor convențiunilor comerciale și
 s'au publicat studii și rapórté, anchete și
 para-anchete, pe basa cărora se vor lega
 din nou popóre și state între sine cel pu-
 țin pe 10 ani cu legături indisolubile în
 cele sociale ca și în cele economice, agri-
 cole, industriale, comerciale și chiar poli-
 tice. Cât de aprópe ne pot privi și pe noi
 vedem pe de-o parte din ruina țuțuienilor,
 și înstréinarea mocanilor de noi, — pe de
 altă parte ni-o indică trebuința, punerea
 în valóre a codrilor seculari ai Carpaților
 noștri, ce sunt numai o sarcină pentru
 comune. Noi nimic, nici că cricnim.

În patria noastră restrinsă, a început
 se suflé vântul de vest. Sécuii s'au deș-
 teptat și ei de inichitatea aplecării legii
 de comasare, adusă în pripă în ruptul
 capului contra afurisișilor de „*Valahii*”, și
 ei Sécuii cer acum „*revisuirea legii de co-
 masare proprie pentru părțile ardelené*”
 și înființarea, respective restabilirea pășu-
 nilor comunale; și noi Românii, — cari
 am rămas tot cu pământurile și hotarele

*) Absolutismul nemțesc, după pățaniile dela
 la 1848/9. R. e. d.

necomassate și neregulate, moștenite din moși și strămoși, și cu economia de 3 câmpuri, cea cu răbdări prăjite — nu avem nimic de dis, s'eu ceva de propus, când cestiunea acésta va fi adusă din nou în desbaterea corpurilor legiuitoare.

Cestiunea regulării riuilor și cursurilor de apă, este asemenea iminentă; ea va atrage după sine exploatabilitatea și punerea în valoare a mulțime de păduri seculare, vasti codri încă neatinși de secure, prunduri sterile, pășuni și fânețe fertile, irigabile, și deci și sute de mii de cai putere căderi de ape, cari ași sunt încă în posesiunea și stăpânirea Românilor, der mâne poimâne de sigur, că vor deveni proprietatea altora. Și noi n'avem nimic de dis — nu ne preocupă așa ceva.

Viiile cu decimile de mii de jughère stau în părgănire, ori sunt amenințate cu devastare completă de filoxeră; mișcarea socială și culturală cu privire la ridicarea pomiculturii în țără, ameliorarea agriculturii, ridicarea și îmbunătățirea rasselor și a numărului vitelor, — pe noi nu ne privește. Suntem tot așa de străini de ele, ca și de *trusturile americane*. Rămânem indiferenți, când vedem în publicațiunile oficiose, că din cei 332 armăsari publici ai statului, sunt pentru usul și folosul Românilor propriu dis, numai 3 stațiuni cu 7 armăsari! Bine că sunt și atâți rezervați pe s'ema noastră de 1.5 milion suflete!

Apoi decimii de mii de Români voieni și cu brațe vigurose de muncă, „grație aventurii băncilor și cu concursul lor“, și iau drumul spre America, căci Țera nu-i cuprinde pe toți, și nimeni nu se găsese în conferința națională a d-lor directori de bănci a întreba după cauze și efecte.

„Asociațiunea“, Blașiul, Sibiiul, fondurile lui Gozdu dau pe fie-care an sute de stipendii și ajutore de învățământ, ca să formeze din tinerii noștri directori ai serviciului statistic din despărțământul cutare, pe subdirectorul statistic din locul cutare, agronomi pe la Halle, Hohenheim, Viena, Magyar-Óvár, silvicultori și forestieri la Semnitz și Viena, cari apoi se umble pe drumuri cu cine scie ce iluziuni deșerte și decepțiuni, că n'au îmbrățișat popia, ori filologia, mai productive?!

Acasă când apar scrieri oficiale și oficiose traduse în limba română, au numai atâta despre Români și existența lor, că li-s'au dat prea multe t'erguri Românilor de pe țera Oltului, și trebuiesc restrinse și reduse și acelea — și acestea în numele mării majorității a locuitorilor (români)!!

Față de aceste împrejurări apröpe nu-mi vine a crede ceea ce ne spune „*Revista economică*“, organul autorizat și oficios al Băncilor române:

„Conferința directorilor băncilor noastre din 19 Oct. a. tr. prin decizia Nr. VIII a invitat Bân-

cile române, ca din sumele ce le votéză an de an pentru scopuri culturale, o cnotă öre-care, ca va rămâne disponibilă după dotarea scopurilor, de cari înși-le vor voi să țină s'ema la distribuirea profitului lor, să o destineze pentru înființarea unui fond cultural al Băncilor și să o pună la dispoziția „Asociațiunei“.

Până acum au răspuns numai 3 bănci, apelului adresat, cu sume tare modeste. Comitetul central al „Asociațiunei“ în ședința dela 14 Aprilie a luat cu plăcere act de acest modest început pentru întemeierea „Fondului cultural al băncilor române“ etc.

Nu scim ce să d'icem despre acest început, care pare a fi fost făcut mai mult numai, ca „Asociațiunea“ să p'otă lua act de el cu plăcere. Nu scim ce să admirăm mai mult: bunăvoința plină de iluziuni a d-lor directori ai băncilor, ori optimismul comitetului „Asociațiunei“ față de fundațiunea pusă în perspectivă. Unde sunt măsurii grabnice de luat și se cer sacrificii de sute de mii de florini, domniile lor fac și primesc fundațiuni ca cea de sus. Öre așa de puțină pricepere să fie la noi pentru nevoile economice ale poporului?

În loc ca domniile directori și consiliile de administrație ale băncilor, din lefile și jetonele de prezență ale d-lor să jertfescă dela fie-care bancă în câți-va (4—5—10) ani câte o mie de florini din parte-le, ca lucrările economice ce le vor găsi d'ensii mai bune și mai de folos să le tipărescă și împartă în decimii și sute de mii de esemplare, ca să p'etrundă în toate satele și cătunele și să ajungă, cât mai multe în mâna s'at'enui cultivator; în loc să grăbescă cât mai neîntârziat cu înființarea de școli practice și de meserii și de agricultură, cu angajarea de învățători ambulanti spre a ține prelegeri poporului și a studia de apröpe condițiunile de esistență și producțiune ale lui. — d'ensii decid înființarea unei fundațiuni, care are să fructifice și să dea röde după o sută de ani, la anul 2000 după Christos.

Apoi, ca culme a rezultatului întruniri: Directorii de bănci, cari stau în contact nemijlocit cu poporul și cu înțreaga lui activitate și stare morală și materială, se degagéză pe sine de ori-ce inițiativă și răspundere, și transmit totă atribuțiunea lor și sarcina asupra comitetului „Asociațiunei“.

Prin ce este biroul și comitetul „Asociațiunei“ mai în stare și mai în măsură să judece în cestiuni economice?

Până acum scieam, că la „Asociațiune“ sunt ömeni, cari se ocupă exclusiv cu literatura, istoria naturală și cu filologia etc. De-o secțiune economică a ei încă n'am auzit.

Ei bine, ori cât de frumösă și laudabilă apare în sine hotăröirea ultimei întruniri a directorilor băncilor noastre, despre care am vorbit mai sus, noi pentru mulți ani înainte nu putem vedé alt folos, ce ar resulta din nöua fundațiune a băncilor

române, decât un onorar bunice! pentru vr'un traducător ori compiler, și taxele de tipar pentru vre-o tipografie națională.

Stan.

Brașov, 11 (24) Maiü.

Ținta protestului Vaticanului. „*Gazetta de Venezia*“, despre care se afirmă că are conexiuni cu Curia papală, primesce din Roma scirea, că nota de protestare a Vaticanului este îndreptată mai mult în contra *Austro-Ungariei*, decât în contra Franței. Curia papală să fi aflat, că nu de mult a fost vorba, ca împératul *Francisc Iosif* să facă o vizită regelui Victor Emanuel. Vaticanul a dat acum să înțelégă, că papa nu va primi pe *Francisc Iosif* în cas când ar merge la Roma, ca să facă de-odată vizită și regelui și papei.

Alianța celor trei împérați. Corespondentul din Petersburg al diarului „*Echo de Paris*“ surprinde pe cetitorii săi cu scirea sensațională, că în curénd are să re-reinoiască alianța de odinioară a celor trei împérați (Rusia, Germania și Austro). Föia parisiană crede a sci, că nu peste mult se va publica în formă oficială noua alianță.

„**Moskovski Viedomosti**“, marele diar rusesc, publică un articol de fond semnat de *Matinschenski*, în care arată, că adevératul patriotism nu residă în biruința asupra Japonesislor, ci într'o pace cinstită încheiată cât mai curénd, pentru-ca Rusia să-și p'otă concentra forțele în vederea consolidării interioare a statului. Astăzi acela este patriot, care se sfortéză a diminua nenorocirile pricinuite de rösboiü și care doresce s'firsitul cât mai repede.

„Nu noi am fost aceia, cari am vrut rösboiul, pe care îl considerăm ca un flagel, ér acuma când îl vedem deslântuit, dorim să-l vedem terminat cât mai curénd. Binele absolut nu esistă pe pământ și omul caută a se apropia de el, pe cât îi este cu putință. Din două rele, alegem pe cel mai mic.“

Cestiunea școlélor din Bucovina.

„*Deșteptarea*“ din Cernăuți publică în nr-ul său mai recent un nou articol, esit din péna unui bun cunoscător al situațiunei școlélor române din Bucovina, care scöte la ivelă tratamentul mașter, căruia Români bucovineni sunt supuși pe terenul școlar din partea cercurilor conducătoare bucovinene. Tabloul, pe careni'l desfășură autorul articolului este din cele mai triste și ne zugrăvesce în colorii vii indiferentismul și uneltirile cercurilor de la cărmă, față de starea culturală a populațiunei băștinașe române. Lăsăm în următöarele să urmeze unele pasage din acest articol:

„Din numărul destul de considerabil de licee, cari sunt împräsciate prin totă țera, numai pentru Români statul austriac nu a aflat de bine să destineze măcar unul singur.

„Școla reală, susținută de fondul nostru religionar și menită în prima linie să aducă folöse țerii și poporațiunei ei autochtone, nu-și implinesce acest scop, căci limba română se consideră drept un apendice negligeabil și instrucțiunea se face în limba germană.

„Școla de meserii și cea agronomică nu pot fi cercetate de fii poporului, căci limba de instrucție e străină.

„Pedagogiul, care are menirea să crească învățatori și institutori pentru școléle primare, rurale și urbane, deci în cea mai mare parte pentru școlé românești, deși oferă elevilor ei un fond suficient de sciințe, totuși s'emința aruncată de el p'ortă în sine germeul peirei, căci se s'emință într'un fel și i-se cere să dea röduri de altfel.

„Școléle primare ne oferă un aspect și mai trist. Pe la orașe, copiii români sunt osândiți încă de mici să primescă neghina cosmopolitismului, fiind instruiți într'un idiom străin, ér pe la sate, te döre înțelnind la fie-care pas buruiana analfabetismului, provenit din lipsa de școlé primare s'eu din sistemul lor greșit“...

Cu privire la filiala română a liceului I. din Cernăuți, autorul resüméză dorințele Românilor bucovineni în următöarele:

„Filiala devenind cu 1 Septemvrie 1904 un liceu independent, statul să cumpere locul și casele în cari se află ea până acuma, fiind locul förte potrivit și igienic, ér casele, nefind suficiente, să se d'erime și în locul lor să se ridice în cel mai scurt timp un edificiu coréspondător și înzestrat cu tot confortul necesar.“

SCRIRILE DILEI.

11 (24) Maiü.

Dina de eri 10 Maiü, aniversarea a două-öceca a încoronării regelui Carol, s'a serbat cu solemnitatea obicinuită în capitala României. La 10 a. m. s'a oficiat la Metropolie un serviciu religios la care au asistat regele, regina și principii moștenitori încunjurați de curțile regale și principiare. Armata era aședată pe strade și piețe între palat și metropolie. La örele 11 $\frac{1}{2}$ Regele a primit defilarea armatei pe bulevardul Universității înaintea statuei lui Mihaiü Vitézul. De la örele 8 s'era musicile militare au cântat în grădinile și piețele publice. — În acea di s'a oficiat serviciu religios în toate comunele urbane și rurale din țără, la care au asistat autoritățile locale.

Măcelul din Aleșdi. Din *Oradea-mare* se vestesce, că procurorul de acolo a pregătit deja actul de acuzare în afaceri-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Primarul din Solothurn.

Povestire istorică de F.

(3) (Urmare.)

În momentul, când Ana bätü la pörtă, s'a stins lumina în casă și fata a trebuit să mai aștepte cât-va timp până ce se auziră în curte pașii cuiva, care se apropia tiptil de pörtă.

Erăși trecură câteva minute chinu-töre până ce Ana, căreia îi bâtea inima de par-că voia să-i sară din pept, auđi din lăuntru o voce prefăcută, întrebând: „Cine bate la pörtă așa târđiu?“ — Ou totă prefăcătorie însă, Ana recunoscu vocea lui Ulrich.

„Pentru numele lui Dumnezeu, deschide repede, nu este nimica de temut“ răspunse Ana. În momentul acela se deschise pörtă și étă Ulrich pe de o parte cu bucurie, pe de altă parte cu spaimă o întrébă:

„Ana! Tu esti? Ce va să d'ică asta? S'a întémpat vre-o nenorocire?“

Ana nu putea să răspundă nimica. O părăsiră puterile. Plângénd se aruncă la peptul iubitului.

Ulrich Leuthold strinse fata în brațe, și conducéndo-o de la pörtă, pe care întra un vânt rece, într'o odaie mai apropiată, căută a o încuragia cu vorbe dulci.

După öre-care timp, Ana se reculesc și, cam rușinată de tradarea ce o s'evirșia, povesti lui Ulrich ceea-ce se hotăröise în casa tatălui ei.

Nu apucase bine a isprăvi, când se arătă în ușă b'etrânul Leuthold cu o luminare în mână. Mirarea lui nu fü puțină.

Ulrich se apropia de tatăl său și luându-i lumina din mână, îi șopti ceva.

B'etrânul se îndepărtă spăriat, mornăind o salutare.

Abia se duse b'etrânul și Ana se aruncă din nou la peptul lui Ulrich spunéndo-i cu suspine:

„O, Ulrich, eu am s'evirșit un mare păcat venind aicea. Nu puteam însă să mă stăpânesc, sciindu-te pe tine în priméjdie. Ce să mă sciui face?“

„Liniștesce-te scumpa mea“, d'ise

Ulrich, „pöte te-ai făcut unélta prove-dinței divine, spre a împedeca o mare nedreptate. Noi ne așteptam, că în cele din urmă aici o să vină lucrurile și am luat măsurile în consecință. Decă vré Dumne-ödeu, cauza noastră va birui fără v'ersare de sânge, ér decă nu, noi, cari nu cerem alta decât libertatea credinței, nu purtăm nici o răspundere!“

„Milostive Dömnö“, oftă Ana, „dér nu puteți face ceva, ca să vă împăcați?“

„Iubită Ana, nu noi am fost, și nici acuma nu suntem noi de vină, că a is-bucnit între noi v'apaia neînțelegerii. Noi am făcut tot posibilul ca să ne înțelegem în pace, însă decă vom ajunge la cuți-te, vom sci să ne apărăm drepturile.“

„Ulrich, Ulrich, așa vorbesci tu, care scii că tatăl logodnicei tale se află în partidul contrar, și că prin lovitura, ce o îndreptez asupra adversarilor, s'drobescö fericirea noastră comună?“

Tinérul, care vorbind despre drepturile sale se ridicase mândru, își plecă acum capul, — curénd însă il ridică din nou și luând mâna Anei d'ise cu fermitate:

„Iubita mea, ai noștri nici-odată nu vor lua ofensiva, ci se vor apăra numai la necesitatea extremă. Tatăl t'eu însă, pe cât îl cunosc, va rămâne neînduplecat chiar și decă lui, s'eu altuia din tabăra lui, nu i-se va atinge nici un fir de p'ér. Ascultă-mă ce-ți spun eu: În bibliie stă scris, că trebue să lași tată și mamă și să te duci cu cel pe care îl iubesci! Fire-ai tu destul de tare, ca să-mé urmezî chiar și fără binecuvéntarea tatălui t'eu?“

„O, Ulrich ce-mi ceri tu mie!“ șopti fata suspinând.

„Să dea ceriul să nu trebuiescă să aducă acéstă jertfă, scumpă copilă, însă decă ar veni odată timpul să alegi între mine și tatăl t'eu, atunci să-ți aduci aminte de ceea ce îți-am spus. Tatăl t'eu are voință de fier și ar puté suporta separația de tine, pe când ție amorul fără speranță și-ar pune capét. Și apoi chiar decă ai trece și tu la ai noștri, tot ai puté rămâne fiica vrednică a tatălui t'eu. — Dér acum să te duci acasă! Nöptea trece și decă ai mai sta, ar puté să se observe absența ta.“

Ulrich mulțumi înc'odată iubitei sale pentru grija și jertfa, ce a adus-o, apoi se

**Dela „Tipografia A. Mureșianu“
din Brașov,
se pot procura următoarele cărți:**
(La cărțile aici înșirate este a se mai adăuga
pe lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru
recomandăție.)

Scrieri economice.

**Manual complet de agricultură
rațională**, de Dr. George Maior, profesor
de agricultură la școala superioară de la
Ferestrău și la Seminarul Nifon Metro-
politul din București. Cartea cuprinde pa-
tru volume:

Vol. I **Agrologia**, senu Agricultură
generală. 34 côle de tipar cu 217 figuri în
text. Carte didactică aprobată de On.
Minister de Agricultură al României cu de-
cizia Nr. 2078 din 1897. Costă 5 corone.

Vol. II. **Fitotehnia**, senu cultura
specială a plantelor, 38 côle de tipar cu
202 figuri în text. Carte premiată de Aca-
demia Română cu premiul Nasturel-Here-
sou în sesiunea 1889. Costă 8 corone.

Vol. III. **Zootehnia**, senu Cultura ge-
nerală și specială a vitelor cornute, dim-
preună cu lănărie și lăptăria, 49 côle de
tipar cu 225 figuri în text. Costă 8 corone.

Vol. IV. **Economia Rurală**, senu
organizațiunea și administrarea moșilor
marți și micș. Costă 8 corone.

Cartea d-lui prof. Maior se deose-
besce esențial de lucrările de acest fel
apărute până acuma în limba și literatura
română prin aceea, că este prima lucrare
completă pe terenul agronomiei în limba
noastră, care tratăză tôte cestiunile cele mai
marți ca și pe cele micș privitoare la agri-
cultura română din tôte țările locuite de
Români, pe baza progreselor actuale ale
științei și tehnicei agricole moderne. Ea
ia serios concurențacu cele mai bune lu-
crări apărute până acum în limbile culte
germană, francesă etc.

Economia pentru școalele populare com-
pusă de Teodor Roșu, învățator la școala
principală română din Lăpușul-Unguresc.
Ediț. a doua. Prețul 60 b. (pl. 5 b. porto.)

Despre influința împrejurărilor asupra
acțiunilor și deprinderilor animalelor de
Lamarck, cu un studiu asupra lui Lamarck.
de Panaite Iosin. Prețul 50 b. pl. 10 b. porto.

România agricolă, studiu economic de
Dr. George Maior, profesor de agricultură
și fost estimator expert la banca agricolă.
Motto: „Sêrac în țără sêracă“. Eminescu.
Prețul 2 cor. plus 10 b. porto.

„Cartea Plugarilor“ senu povestiri
economice despre grădinărit, economia
câmpului, creșterea vitelor etc. scrisă de
Ioan Georgescu. 90 pag. Form. 8° costă 50
b. (+ 6 b. porto).

Insoțirile de credit împreunate cu
insoțiri de consum, de vânzare, de viieri,
de lăptari etc. Indreptare practică pentru
înființarea și conducerea de astfel de înso-
țiri, de F. W. Raiffeissen. Edițiunea a V-a
Trad. de Dr. A. Brote. Editura Reunirii
rom. de agricultură din Comit. Sibiului
Conține 227 pag. costă cor. 1.60 (+ por-
to 20 bani.)

Grădina de legume, de Ioan F.
Negruțiu, profesor în Blăși. Pentru popo-
rul nostru, scrierea d-lui prof. Negruțiu,
e de cel mai mare folos practic. Costă 50
b. (plus 5 b. porto).

Imbunătățirea stării sâtenului, de Gr.
G. Peucescu. Prețul 50 bani (pl. porto 5 b.)

„Cultura și îngrijirea grăului“, de I.
F. Negruțiu. Pr. 14 b. (plus porto 5 b.)

„Economia“, pentru școalele populare,
de Teodor Roșu. Prețul 60 bani (plus
porto 5 b.)

**Cărți pentru comercianți
și funcționari de bancă:**

**Introducere în contabilitate și
contabilitatea înpartidă simplă**, de I.
C. Panțu. O carte bună pentru a învăța
cu ușurință contabilitatea. Pagini I—VIII +
213. Prețul 2 cor. (+ 20 b. p.)

„Curs complet de corespondența
comercială“ de I. C. Panțu. Conține
modele de circulare, scrisori de informațiun,
recomandățiuni și acreditive; scrisori în
comerțiu cu mărfuri, comisiune și espedi-
țiune; cestiuni cambiale, afaceri cu efecte,
monede, cupoane etc. Prețul 3 cor. 20 b.
(+ 20 b. p.)

**Al doilea capitol din contabili-
tatea dublă**, de I. C. Panțu. Această bro-
șură conține: afacerile de credit cambial
și afacerile de bancă. Prețul broș. 2 corone
(+ 10 bani porto).

ANUNCIURI

sunt a se adresa subscrisei
administratiunii. In cazul pu-
blicării unui anunciu mai mult
de odată se face scădemânt,
care crește cu cât publicarea
se face mai de multe ori.

Admi. istr. „Gazetei Trans.“

Sz. 348—1904.

Hirdetmény.

Fogaras vármegye Persány nagy község előljárósága ezen-
nel közhírré teszi, hogy ezen község tulajdonát képező a köz-
ségtől 1 Klm. távolságra eső és az állami országot mellett fekvő,
só, jód, vas és szénsavat tartalmazó

GYÓGYFÜRDŐJE

1904 évi június 19 én d. előtt 10 órakor a községi irodában tar-
tandó nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek 20 (husz)
egymásután következő évre tehát 1923 Deczember 31-ig terj-
dő időre bérbe adatik.

Kikiáltási ár 40 korona.

Árverezni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át
bátatpénzül az árverés megkezdése előtt az elnök kezéhez le-
tenni.

Írásbeli zárt ajánlatok is elfogadtnak, ha azok az előrt
bátatpénzzel ellátattak, és ajánlat tevő kinyilatkoztatja, hogy
az árverési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

A többi feltételek Persány nagy község irodájában bár mi-
kor megtekinthetők.

Pérsány 1904 majus hó 20-án

Szászsebesi,
n. közs. jegyző.

1—1,1369

Staneasa,
bíró.

**LOTERIA de stat reg. ung. a XXIV-a
pentru scopuri de binefacere
și de folos public.**

Această loterie conține 7691 câștiguri în suma totală de
365,000 cor., care se plătesc în bani gata.

Câștigul principal 150,000 cor.

Mai departe:

1 câștig mare cu cor. 50,000	20 câștiguri.	à cor. 500
1 „ „ „ „ 20,000	50 „	100
1 „ „ „ „ 10,000	100 „	50
2 câștiguri à „ 5,000	1000 „	20
5 „ „ „ „ 2,000	6500 „	10
10 „ „ „ „ 1,000		

Tragera irevocabilă la 30 Iunie 1904.

Un los costă 4 corone.

Losuri se capetă: la direcția loteriei reg. ung. în Budapesta
(Vama principală), la tôte oficiile: de poste, dare, vămă și sare,
la tôte stațiile căilor ferate și la cele mai multe trafici și zarafii.

4—6,1350.

DIRECȚIA LOTERIEI DE STAT REG. UNG.

Antreprise de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 12.

(Lipit de depoul de ghetete al D-nului I. Săbădeanu.)

Recomandă Onor. public la casuri de mörte, aședământul
senu de înmormântare bogat asortat în cari tôte obiectele,
atât sorte mai de rând, cât și cele mai fine, se pot că-
păta **cu prețuri ieftine.**

Comisiune și **depon de sicriuri de metal** ce se pot
închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprieă a tuturor **sicriurilor de lemn, de
metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejaru.**

Depou de **canuni** pentru monumente și **plântici** cu prețurile
cele mai moderate.

Reprezentanță de monumente de **marmură**, carē **funebre
proprii cu 2 și cu 4 cai**, precum și un **car funebru** vênēt,
pentru **copii**, precum și cioclii.

Comande întregi se execută **prompt și ieftin**, i au
asupra-mi și **transporturi de mörți în străinătate.**

La casuri de mörte a se adresa la

8—*

E. Tutsek.

A V I S.

Prenumerățiile la „Gazeta Transilvaniei“ se pot face și re-
inoi ori și când la 1-ma și 15 a fie-cărei luni.

Domnii abonenți sē binevoiască a arăta în deosebi, când voiesc ca
espedarea sē li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se aboneză din nou sē binevoiască a scrie adresa lă-
murit și sē arete și posta ultimă. **Administrat. „Gaz. Trans.“**

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provădut cu cele mai
bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot
felul de caractere de litere din cele mai moderne
este pus în pozițiune de a putē esecuta **ori-ce
comande** cu promptitudine și acurateță, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE
ÎN AUR, ARGINT ȘI COLORI.

CĂRȚI DE ȘCIINȚA,
LITERATURĂ ȘI DIDACTICE

STATUTE.

FOI PERIODICE.

BILETE DE VISITĂ
DIFERITE FORMATE.

PROGRAME ELEGANTE.

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ
DUPĂ DORINȚĂ ȘI ÎN COLORI.

ANUNȚURI.

REGISTRE și IMPRIMATE
pentru tôte speciile de serviciuri.

BILANȚURI.

*Compturi, Adrese,
Circulare, Scrisori.
Couverte, în toată mărimca.*

TARIFE COMERCIALE,
INDUSTRIALE, de HOTELURI
și RESTAURANTE.

PREȚURI-CURENTE și DIVERSE

BILETE DE INMORMENTARI.

Comandele eventuale se primesc în biuroul
tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30, în eta-
giul, îndêrpt în curte. — **Prețurile moderate.** —
Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.